

Trgovina s ponarejenim blagom in območja proste trgovine

Podatki o zadnjih trendih

POVZETEK

Predgovor

Mnoge države so vzpostavile območja proste trgovine, da bi spodbudile poslovanje in izkoristile prednosti proste trgovine. Ta območja so bila ključnega pomena pri razvoju trgovskih poti za celovite dobavne verige svetovnega gospodarstva. Območja proste trgovine pa lahko olajšajo tudi izvajanje nezakonitih in kriminalnih dejavnosti, kot je trgovanje s ponarejenimi in piratskimi proizvodi, ker zagotavljajo dokaj varno okolje, dobro infrastrukturo in ohlapen nadzor.

Da bi oblikovalci politike popolnoma razumeli izzive trgovine s ponarejenimi in piratskimi proizvodi ter opredelili najboljše načine za njihovo obravnavanje, potrebujejo dokaz, s katerim bi lahko dokumentirali povezave med območji proste trgovine in nezakonito trgovino, vključno s trgovino s ponarejenim in piratskim blagom. Prav to je cilj te študije, ki jo organizacija OECD in urad EUIPO skupaj izvajata in ki meče novo luč na zlorabo območij proste trgovine za trgovino s ponarejenim in piratskim blagom. Hvaležni smo tudi Svetovni carinski organizaciji, Generalnemu direktoratu Evropske komisije za obdavčenje in carinsko unijo ter Ministrstvu Združenih držav za domovinsko varnost, da so zagotovili podatke, brez katerih takšne študije ne bi bilo mogoče izvesti.

Zelo smo zadovoljni, da sta dve naši instituciji lahko sodelovali pri oblikovanju te trdne in edinstvene raziskave, ki temelji na dokazih. Prepričani smo, da bomo s pomočjo rezultatov tega dela pripomogli k razvoju inovativnih možnosti politike, da se odzove na izzive trgovanja s ponarejenim blagom in druge oblike nezakonite trgovine.

António Campinos
izvršni direktor urada EUIPO

Marcos Bonturi
direktor za javno upravljanje
organizacije OECD

Predgovor

Mnoge države po vsem svetu so vzpostavile območja proste trgovine kot način za spodbujanje gospodarskega razvoja. Območja proste trgovine zagotavljajo davčne ugodnosti in druge izjeme od predpisov, kar je spodbudilo olajšanje trgovine, razvoj poslovanja in tuja vlaganja. Raziskave kažejo, da število območij proste trgovine narašča in da se tokovi, ki tečejo skozi takšna območja, večajo.

Čeprav območja proste trgovine gospodarstvom svojih držav gostiteljic prinašajo očitne gospodarske koristi, pa jih kriminalne organizacije lahko zlorabijo za trgovanje s ponarejenim in piratskim blagom ter za tihotapljenje takšnega blaga. To sproža dvojno zaskrbljenost, in sicer glede vpliva kriminala in nezakonite trgovinske dejavnosti na dobro upravljanje, javno varnost in vladavino prava ter glede negativnega vpliva, ki ga ima trgovanje s ponaredki na zakonito konkurenčno prednost imetnikov pravic ter posledično na inovacije, zaposlovanje in dolgoročno gospodarsko rast. V zadnjem poročilu organizacije OECD in urada EUIPO, *Mapping the Real Route of Trade in Fake Goods* (Opredelitev dejanskih poti trgovine s ponarejenim blagom), so bila opredeljena tveganja, ki jih pomeni nezakonita trgovina s ponaredki, ki prečkajo območja proste trgovine, ter s tem povezani izzivi v smislu vrzeli v izvrševanju. Na podlagi ugotovitev je bila postavljena hipoteza, da znaten delež skupne nedovoljene trgovine s ponaredki očitno prečka območja proste trgovine ali se na njih zanaša, kar zahteva nadaljnje raziskave.

To skupno poročilo organizacije OECD in urada EUIPO raziskuje empirične povezave med trgovino s ponarejenim in piratskim blagom ter območji proste trgovine. Poročilo predstavlja trdne empirične dokaze, ki te povezave dokumentirajo, in temelji na prejšnjih študijah, ki sta jih organizacija OECD in urad EUIPO opravila v zvezi s trgovino s ponarejenim in piratskim blagom. V organizaciji OECD je izvajanje študije nadzorovala delovna skupina za boj proti nezakoniti trgovini (TF-CIT), ki se osredotoča na raziskave, utemeljene na dokazih, in napredno analizo, da bi oblikovalcem politike pomagala pri opredelitvi in razumevanju ranljivosti trga, ki jih izkorišča in ustvarja nezakonita trgovina.

Poročilo je pripravil Piotr Strykowski, višji ekonomist v Direktoratu za javno upravljanje organizacije OECD, skupaj z Michałom Kazmierczakom, ekonomistom pri Evropskem opazovalnem uradu za kršitve pravic intelektualne lastnine urada EUIPO, pod nadzorom Stéphana Jacobzona, namestnika vodje oddelka pri organizaciji OECD, in Nathana Wajsmána, glavnega ekonomista pri uradu EUIPO. Avtorji se zahvaljujejo Petru Averyu in Florence Mouradian (OECD) ter Claire Castel (EUIPO) za njihove prispevke.

Avtorji se prav tako želijo zahvaliti naslednjim strokovnjakom organizacije OECD, ki so prispevali dragoceno znanje in prispevke: Rachel Bae, Dominiqueu Guellecu in Przemysławu Kowalskiemu. Zahvalili bi se radi tudi strokovnjakom držav članic OECD ter udeležencem številnih seminarjev in delavnic za njihovo dragoceno pomoč. Posebna zahvala gre prof. Chiari Franzoni s fakultete Politecnico di Milano in prof. Jean Marcu Siroënu z univerze Université Paris Dauphine.

Kvantitativne raziskave v tej študiji so temeljile na svetovni zbirki podatkov o carinskih zasegih, ki jih je zagotovila Svetovna carinska organizacija (WCO), dopolnjene pa so bile z regionalnimi podatki, ki so jih predložili Generalni direktorat Evropske komisije za obdavčenje in carinsko unijo, Urad ZDA za carine in zaščito meja ter Agencija ZDA za priseljevanje in carinske organe. Avtorji so hvaležni za podatke in dragoceno podporo teh institucij.

Sekretariat organizacije OECD bi se rad zahvalil Liv Gaunt, Kate Lancaster, Andrei Uhrhammer in Willu Brombergu za njihovo uredniško pomoč in pomoč pri pripravi.

Povzetek

Območja proste trgovine imajo v svetovni trgovini že dolgo pomembno vlogo, ki sega vsaj v zgodnje osemnajsto stoletje. Prinašajo številne nedvoumne koristi za podjetja in države gostiteljice. Vendar pa so območja proste trgovine zaradi ohlapne zakonske ureditve vabljiva tudi za akterje, ki se ukvarjajo z nezakonitimi in kriminalnimi dejavnostmi, kot je trgovanje s ponarejenimi in piratskimi proizvodi ali tihotapljenje blaga in pranje denarja, ker ta območja zagotavljajo dokaj varno okolje z dobro infrastrukturo in omejenim nadzorom.

Ta študija potrjuje povezave med območji proste trgovine in trgovino s ponarejenimi proizvodi. Obstoj, število in velikost območij proste trgovine v določeni državi sovpadajo s povečanjem vrednosti ponarejenih in piratskih proizvodov, ki jih izvažata gospodarstvo te države. Dodatno območje proste trgovine znotraj gospodarstva je v povprečju povezano s 5,9-odstotnim povečanjem vrednosti teh problematičnih izvozov. Študija je privedla do jasnih izsledkov v zvezi s povezavami med vrednostjo ponarejenega blaga, ki se izvozi v okviru gospodarskega poslovanja, na eni strani ter številom podjetij, ki delujejo na območjih proste trgovine, in skupno vrednostjo izvoza s teh območij na drugi strani.

Čeprav so bila območja proste trgovine prvenstveno vzpostavljena kot sredstvo, s katerim bi trgovce razbremenili izpolnjevanja številnih carinskih formalnosti za blago v tranzitu, ki sicer velja za blago, ki vstopi v državo z namenom porabe, pa so se ta območja sčasoma razvila. Oblikovala so se v pomembno orodje za privabljanje tujih naložb ter spodbujanje gospodarskega razvoja in rasti, zlasti v državah v razvoju, ki jih lahko uporabljajo za preskok v razvoju svojega gospodarstva. Vendar pa so imela od teh območij določene koristi tudi razvita gospodarstva, kot se kaže v primeru več sto območij, ki delujejo samo v Združenih državah.

Območja so različnih oblik, urejajo pa jih posebni zakoni in predpisi posameznih držav. Zato se stroški in koristi za podjetja in države gostiteljice po posameznih gospodarstvih močno razlikujejo. Za podjetja prinašajo območja številne ugodnosti, med drugim prihranke pri davkih in carinah, večjo prožnost pravil v zvezi z delovno silo in priseljevanjem kot na carinskem območju držav gostiteljic, ohlapnejše predpise in nadzor nad dejavnostmi podjetij, manj omejitev za dejavnosti podjetij ter dodatne priložnosti za distribucijo blaga na različnih trgih. Odločitev za ustanovitev podjetja na določenem območju je sicer lahko povezana s stroški, po možnosti z različnimi posebnimi pristojbinami, ki veljajo na tem območju, vendar pa so ti pogosto precej nižji, morda celo nižji, kot bi bili v primeru ustanovitve podjetja na carinskem območju države gostiteljice.

Koristi, ki jih območja pomenijo za gospodarstvo držav gostiteljic, so privabljanje tujih naložb, ustvarjanje delovnih mest in povečanje izvoza. Vendar pa imajo te koristi za države gostiteljice tudi svojo ceno, ker se morajo vlade pogosto odpovedati prihodku in ves dobiček od dejavnosti na tem območju nameniti za pokrivanje izgub. Poleg tega veljajo morebitne ugodnosti za gospodarstvo le za tiste dejavnosti na območju, ki se sicer na carinskem območju države gostiteljice ne bi izvajale.

Poleg ekonomskih stroškov ter koristi za države in podjetja so ta območja zaradi ohlapne zakonske ureditve privlačna tudi za akterje, ki se ukvarjajo z nezakonitimi in kriminalnimi dejavnostmi. Na nekaterih območjih so neizbežno olajšani trgovanje s ponarejenimi in piratskimi proizvodi, tihotapljenje in pranje denarja. Težava je še večja, če vlade območij ne upravljajo ustrezno. To se lahko zgodi takrat, ko se območja štejejo kot tuji subjekti, ki ne spadajo na področje uporabe domačih policijskih dejavnosti. Kadar območja upravljajo zasebni subjekti, so lahko glavni interesi teh subjektov iskanje načinov za razširitev poslovanja na območju in zagotavljanje dobičkonosnih storitev za podjetja, ki delujejo na tem območju. Zato je lahko njihovo neposredno zanimanje in/ali zmožnost

za izvajanje dejavnosti kazenskega pregona majhno. Prav tako so lahko omejene njihove zmožnosti ali pooblastila za učinkovit nadzor nad izvajanjem dejavnosti na območju. Tudi če vladni organi dejavno sodelujejo pri nadzorovanju dejavnosti, ki se izvajajo na območju, pa obstajajo dokazi, da je lahko usklajevanje med temi organi in nosilci dejavnosti na območjih, zlasti zasebnimi, slabo, kar nadalje omogoča, da slabi akterji območja izkoriščajo za izvajanje svojih nezakonitih dejavnosti.

Nujno potrebnih je več učinkovitih ukrepov in usklajevanje na nacionalni in mednarodni ravni za zagotovitev, da območja zaradi nezakonitih dejavnosti niso ogrožena. Na to so se osredotočile naslednje organizacije: organizacija OECD, urad EUIPO, Evropski urad za boj proti goljufijam, Europol, Svetovna carinska organizacija, Svetovna trgovinska organizacija, Interpol, Urad Združenih narodov za droge in kriminal ter Svetovna zdravstvena organizacija. Naslednje organizacije so podale svoj predlog za reševanje te težave: Karibska projektna skupina za finančno ukrepanje, Večstranska delovna skupina strokovnjakov za sistem menjave pesa na črnem trgu, Mednarodna trgovinska zbornica in Mednarodno združenje za blagovne znamke.

S skupnim delom lahko mednarodna skupnost zagotovi, da se območja proste trgovine še naprej razvijajo kot pomembne institucije, ki spodbujajo mednarodno trgovino, ne da bi olajševala izvajanje nezakonitih dejavnosti. Ta cilja nista nezdružljiva.